

Nederlands, Engels, Chinees... en Wartaal

➤ Inleiding

Weet u het nog? Of is het niet bij u in beeld geweest? Het zal veruit de meeste lezers onder ons zijn ontgaan. Hoewel, de Vereniging Hogescholen besteedde er eind februari op haar website toch ook aandacht aan. Het ging erover dat studenten in ons land zo ontzettend veel talen spreken, minimaal *goed* maar vooral *vloeiend*. Aanleiding hiervoor was het feit dat de UNESCO een 'International Mother Language Day' had georganiseerd.

Een webclub met de naam Magnet.Me (mede gevestigd in de UK) die banen en stages aanbiedt voor studenten, had met het oog daarop een onderzoek uitgevoerd onder haar website-bezoekers. Daar kwamen wel heel verrassende resultaten uit. Overigens is de Engelse vertaling van 'moedertaal' gewoon 'mother tongue'... maar ach, geen vloeiend Engels sprekende kniesoor die daarop let.

Om toch een keer een andere invalshoek voor deze nieuwsbrief te kiezen, gaan we scherp aan de slag met het persbericht van die 'magneet'. Fatal attraction!

➤ Persbericht Magnet.Me

We pakken het persbericht erbij als rode draad voor onze wetenschappelijk analyse van de uitkomsten van het onderzoek. Fasten your seatbelts.

"Vandaag wordt met *UNESCO International Mother Language Day* de culturele waarde van moedertalen gevierd en wordt meertaligheid gepromoot. In Nederland-handelsland gaan die twee al heel lang hand in hand: we hechten aan ons eigen Nederlands, maar 'een aardig woordje over de grens kunnen spreken' is net zozeer Nederlandse cultuur.

Aha, de Nederlandse cultuur is aanleiding om buiten ons land de taal die ter plekke wordt gesproken, te beheersen. Het zou dus in onze culturele genen moeten zitten.

Is het niet zo dat we hier gewoon met een maatschappelijke en economische noodzaak te maken hebben? Alle toeristen hier te woord staan, en ons in een ander land inzetten om Nederlands eten te kunnen bestellen... en omdat de wereld buiten ons land toch wel erg groot is en onze taal vrijwel nergens op het schoolrooster staat...

We leren het gewoon op school: Engels, Frans, Duits... in ieder geval in de eerste jaren van het middelbaar onderwijs. Nederlands ook, maar games, social media, Netflix... allemaal in het Engels. Die taal komt dus gewoon vloeiend aanwaaien...

Hoe staat het eigenlijk met die meertaligheid, onder de mensen die op het punt staan de arbeidsmarkt en de wereld te bestormen? Dat hebben we onder ruim 100.000 studenten in het carrière-netwerk van Magnet.me onderzocht – en dat levert interessante inzichten op".

Dat is knap. 100.000 studenten in een netwerk hebben, met zo'n 6000 aanbiedingen (huidige stand van zaken) qua banen en andere werkplekken – en symposia, workshops van belanghebbenden. Slim geformuleerd overigens: 'onder'. Mogelijk hebben van die 100.000 mensen die langs de website surfden er in alle snelheid (vloeiend handelen) zo'n 500 ergens antwoord op gegeven. Het is een website die niet bedoeld is voor onderzoek – kijk zelf maar... En die is dan overigens gewoon lekker in het Engels. Dus met een vraag over het beheersen van die taal kom je al snel terecht bij zoiets als een telefonisch onderzoek met de vraag: Maakt u gebruik van een telefoon?

Like a Sir

“Er wordt de laatste jaren veel gediscussieerd over de toename van het gebruik van Engels in het hoger onderwijs. Volgens sommigen is dat noodzakelijk voor de internationalisering, volgens anderen wordt de kwaliteit van het onderwijs lager als de docent eigenlijk onvoldoende Engels spreekt.”

Lekker, zo kort door de vloeiende bocht. Maar je moet toch wat als ‘studenten-magneet’ als je je richt op een cultuur van ‘snel halen, snel thuis’. Klinkt wel lekker provocerend, tegenover de taalbeheersing van de student die van de docent zetten.

Maar is dat ‘eigenlijk’ wel zo? Heeft men dit ook onderzocht, dus dat docenten een onvoldoende scoren als het gaat om iets uitleggen in het Engels? Om dan vervolgens simpelweg te stellen dat daarmee de kwaliteit van het onderwijs lager wordt, short around the corner...

Is er wel sprake van een ‘voldoende’ onderbouwing van dit statement, zonder een definitie van ‘kwaliteit’ te geven? Maar ‘eigenlijk’ is de kwaliteit dus gewoon goed als de docent Nederlands zou spreken. En als de studenten het vereiste Nederlands ook eigenlijk wel best goed zouden beheersen, en dan mede in taal en geschrift...

Maar hoe zit het met de beheersing van het Engels door studenten? Wat allereerst opvalt: in ons heel forse sample zijn er – iets - meer WO-studenten die Engels spreken, dan Nederlands: respectievelijk 90,4 en 89,9 procent.

Sample? Ze suggereren ‘steekproef’ maar het is gewoon het nemen van ‘monster’... een hap uit het bestand (vroeger dus bij een kaas-in-wording)... Maar ja, hoe fors is het eigenlijk?

Er is sowieso sprake van een selectieve hap (want het gaat om degenen die in een bepaalde periode op zoek waren naar een stage, een tijdelijke baan of werkzaamheden, en niet voorbereid waren op dan wel gericht gevraagd werden voor een onderzoek). En dan blijkt dat 10,1% van degenen die bereid zijn een aantal vragen te beantwoorden, geen Nederlands spreekt op een universiteit! Dus die volgen een studie in het Engels, Duits of in een andere taal.

Het aantal studenten dat geen Engels spreekt, bedraagt 9,6%. Nu is de Magnet-norm voor ‘spreken’: goed of vloeiend beheersen... Maar misschien kunnen die studenten wel in het Engels wat stamelen... of heel erg goed lezen... of prima gebruiken in games... Of het zijn studenten die vanuit een land komen waar ze geen Engels leren spreken. Maar die begrijpen kennelijk ook helemaal niet wat op die website staat.

Van hen spreekt ruim 78 procent het Engels ‘vloeiend’, ruim 18 procent ‘goed’ en iets meer dan 3 procent is zelfs ‘native speaker’.

We hebben dus te maken met een steekproef waarin 99% van die 90,4% - dus iets minder dan 90%, want ja, wel even doorrekenen graag - van de studenten van zichzelf zegt het Engels minimaal ‘goed’ te spreken. En daarvan komt zo’n 3% uit een land waar de moedertaal Engels is.

Very nice, indeed. We don’t have to worry about the language skills of our academic students. Go ahead Minister, all study programmes can be taught in English.

In het HBO liggen de verhoudingen net anders, want daar spreekt 94,5 procent van de studenten Nederlands en 81,7 procent Engels. Ruim 72 procent spreekt Engels ‘vloeiend’ en 26,1 procent ‘goed’. Al met al hoeft de taalvaardigheid aan de kant van de studenten dus geen belemmering te zijn voor meer colleges in het Engels. Sterker nog, die spreken Engels ‘like a Sir’. Nu de docenten nog.

We hebben in het hbo kennelijk te maken met de situatie dat 5,5% van de studenten geen Nederlands spreekt. Dus dat zullen wel Friezen zijn... Of misschien wel buitenlanders die hier een studie volgen en de website bezoeken en ook nog eens bereid zijn de vragen te beantwoorden.

Een groep bestaande uit 18,3% van de hbo’ers spreekt geen Engels. Waar komen die vandaan, dus wat is hun vooropleiding?

72% van die 81,7% spreekt vloeiend Engels. Dat is een kleine 59% van de studenten derhalve. Yes Sir, dat klinkt wat anders ‘in our ears’. En omdat we nieuwsgierig zijn, hebben we Google gebruikt om na te gaan wat er in de wereld wordt verstaan onder ‘Like a Sir’ of ‘Speaking English like a Sir’. Dat schijnt in te houden dat je bekakt Engels uitbraakt, dus minimaal moet zijn opgeleid op een school als Eton. Geeft een lekker sfeertje in de klassen, so to speak.

Het is vervolgens heel erg lekker om opnieuw als een soort gentleman een kat te geven in de richting van de docenten. Die zijn dus niet in staat om de studenten te begrijpen, en kostschool-Engels te berde te brengen. Om met de Magnet te spreken: ze ouwehoeren 'like a Madame'...

Mag het een taaltje meer zijn?

Onze studenten vallen niet alleen op met de beheersing van het Engels. Nederlandse WO-studenten spreken gemiddeld drie talen. En als we zeggen 'spreken', dan bedoelen we dat de student aangeeft de taal 'goed' of beter te beheersen. Na Engels en Nederlands worden Duits (9,5 procent), Frans (5,2 procent) en Spaans (4,6 procent) het meest gesproken. De opvallende nummer zes in dit lijstje is niet Italiaans, Russisch, Arabisch, Turks of Portugees, maar: Chinees. Ruim 1,3 procent van de studenten spreekt het 'goed' of beter. En wat opvalt is dat hiernaast nog eens een groep van deze omvang aangeeft al basis-Chinees te kunnen spreken. Die zijn het dus aan het leren.

Briljant. In het WO beheerst zo'n 90% het Engels en iets minder het Nederlands. En dan spreekt men gemiddeld goed of vloeiend drie talen. Maar dat geeft hij of zij wel zelf aan, hiertoe uitgenodigd op zoek naar een baan of stage (misschien wordt gedacht aan een selectieprocedure!).

Het moet wel een hele lange lijst zijn met een andere taal naast Engels en Nederlands. Duits, Frans en Spaans vormen samen 19,3% van de antwoorden. Met het Chinees erbij wordt het 20,6%. Omdat er dan - uitgaande van drie talen per student - nog 79,4% resteert, blijft er als we voor de nummers 3 tot en met 5 een percentage van rond de 3% aanhouden (gokje) voor de nummers 7 en hoger ruim 70% over, voor elke taal minder dan 1,3%. Kunt u zo'n 55 talen noemen die ze hier spreken... en dus in een mate die gelijk is aan 1% van het aantal WO-studenten...? En die dan ook nog eens deze website bezoeken voor een baantje?

Dan zullen er tevens studenten zijn die het alleen bij Engels en Nederlands houden. Daarmee verlagen ze het gemiddelde. Er is dus ook nog een aantal dat vier talen goed of vloeiend spreekt. Lekker, zo die gaat.

En hebben we in ons land zoveel studies waar het vak Chinees op het rooster staat?

Op het HBO spreken de studenten gemiddeld twee talen. Naast Engels is dit het vaakst Duits (6,3 procent), Spaans (3,1 procent) en Frans (2,6 procent). Tot onze hogescholen is het Chinees nog nauwelijks doorgedrongen.

Dat is opmerkelijk. Op het hbo dus maar twee talen. Dus in ieder geval Nederlands (we nemen aan dat die taal behoort tot het gemiddelde duo). 81,7% spreekt Engels maar het is niet na te gaan hoeveel er zowel Nederlands als Engels spreken.

Maar met de 12% voor Duits, Spaans en Frans kan worden verondersteld dat het lijstje met het aantal talen dat verder naast het Nederlands of Engels wordt gesproken, niet zo lang is.

Verschil moet er zijn

Overigens zijn er tussen universiteiten forse verschillen in de meertaligheid. De Rijksuniversiteit Groningen, Erasmus Universiteit Rotterdam en Technische Universiteit Delft 'doen het goed' met respectievelijk gemiddeld 3,25, 3,19 en 3,18 talen per student. De Vrije Universiteit Amsterdam en Nyenrode Business Universiteit 'doen het slecht' met gemiddeld 2,69 en 2,31 talen. Ten slotte doen studenten er goed aan om in hun taalbeheersing te investeren. Van de ruim 7.000 vacatures die op dit moment via het netwerk van Magnet.me worden aangeboden, wordt bij iets meer dan een kwart gevraagd dat je ten minste twee talen op professioneel niveau beheerst.

Gelet op de eerdere opmerkingen ten aanzien van de percentages voor de talen die worden gesproken, hoeft dit eigenlijk geen betoog meer. Gemiddeld 3,25 talen per student. Nemen we Nederlands als vaststaand en Engels ook maar... dan moet je om tot een dergelijk *gemiddelde* te komen behoorlijk veel studenten hebben die daarnaast 2 of zelfs 3 talen goed en vloeiend spreken (en die ook bijdragen aan die lijst van minimaal 60 talen die hier worden gesproken), in het wo dus.

Weet je wat? Volgens ons is het gewoon een hele goede studentengrap geweest. Gewoon maar wat invullen, lekker pesten... elkaar opstoken... aan de bar... vloeibaar eten bij de hand...

Overigens in Nijenrode een universiteit voor mensen in het zakenleven. Die spreken dus helemaal never nooit meerdere talen. Hebben ze gewoon niet nodig... en ook Magnet.Me totaal niet.